

Bijlage 1 – Shortlist projecten

Kansrijke sectoren en overkoepelende kansen	
1. Hoogwaardig toerisme	
1.a. Voor een betere wijk	2
1.b. Aanlegboeien voor jachten, Bonaire	3
1.c. Investeren in natuurattracties Bonaire	4
2. Landbouw	
2.a. Veterinaire dienst Sint Eustatius en Saba	5
2.b. Lokale voedselproductie Saba	7
2.c. Microkredieten en training agrarische ondernemers en vissers	8
2.d. Versterking visserscoöperatie Piskabon, Bonaire	9
2.e. Aanleg scheepshelling, Bonaire	10
3. Duurzaamheid	
3.a. Stimuleren startups in o.a. circulaire economie	11
Randvoorwaarden	
1. Bestuurs- en uitvoeringskracht	
1.a. Extra ambtelijke capaciteit Sint Eustatius	12
1.b. Fricriebudget Saba	13
1.c. Huisvesting openbaar lichaam Saba	14
2. Infrastructuur	
2.a. Uitbreiding haven Bonaire	15
2.b. Uitbreiding haven Sint Eustatius	16
2.c. Uitbreiding haven Saba	17
2.d. Wegenprogramma Bonaire	18
2.e. Herontwikkeling Hato / WEB terrein voor vrachthaven Bonaire	19
3. Connectiviteit	
3.a. Verbeterde connectiviteit tussen Aruba, Curaçao en Bonaire	20
4. Nutsvoorzieningen	
4.a. Verduurzaming van de elektriciteitsvoorziening op Bonaire	21
5. Onderwijs	
5.a. Onderwijshuisvesting Bonaire	22
5.b. Onderwijshuisvesting Sint Eustatius	23
5.c. Onderwijshuisvesting Saba	24
5.d. Skills enhancement program Saba	25
6. Ondernemersklimaat	
6.a. Ruimere openstelling subsidies en financieringsregelingen	26
6.b. Rechtstreekse financiering door een Nederlandse bank	27

1.a. Voor een betere wijk	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> De huidige crisis vraagt om een nieuwe benadering van de toeristische sector, gericht op verduurzaming, het verhogen van het verdienvermogen en het creëren van werkgelegenheid. In Amsterdam wordt op kleine schaal ervaring opgedaan met een duurzaam <i>hospitality</i> concept. In het Amstelkwartier is een circulair hotel (het QO hotel) gebouwd, dat is geïntegreerd in de wijk (ontmoetingsplaats, werkgelegenheid, opleiding) en zo bijdraagt aan de ontwikkeling van de wijk. Het team dat dit concept heeft ontwikkeld en expertise heeft op het gebied van duurzaamheid, circulaire economie en <i>hospitality</i> ontwikkelt op verzoek vergelijkbare concepten voor diverse locaties wereldwijd. 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> Naar voorbeeld van het QO hotel een duurzaam concept opzetten op Sint Eustatius voor een resort of hotel dat actief bijdraagt aan en onderdeel is van de lokale wijk. Dit levert een bijdrage aan het realiseren van duurzaam, hoogwaardig toerisme. Uitgangspunt hierbij is ook het creëren van lokale werkgelegenheid (inclusieve economie). 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> Sint Eustatius heeft een Toerisme Visieplan opgesteld waarin duurzaamheid en lokaal verdienvermogen een belangrijke rol spelen. Mogelijk kan dit QO concept op Sint Eustatius als voorbeeld dienen voor de ontwikkeling van Lower Town, waar plannen zijn voor economische en toeristische ontwikkeling in historische setting. 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> Kennis en expertise om <i>hospitality</i> en duurzaam toerisme vorm te geven ontbreekt en in het verlengde daarvan ontbreekt een netwerk van bedrijven en organisaties die kunnen bijdragen aan de financiële realisatie. Lokaal <i>commitment</i> en medewerking (publiek en privaat) om concept te ontwikkelen. Financiering. 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> Geschatte kosten bedragen € 5.1.2b Er is geen budget beschikbaar.
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> Inhuur van de ontwikkelaar (en zijn team) van het QO hotel voor expertise. Lokale overheden scheppen de kaders en zijn faciliterend, waarna het privaat moet worden opgepakt en ingevuld.
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> Toerisme is een eilandelijke taak waarbij EZK en RVO indien nodig ondersteunen. 	
Risico's	
•	5.1.5

1.b. Aanlegboeien voor jachten, Bonaire	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> Het plaatsen van vijf tot tien <i>moorings</i> (aanlegboeien) geschikt voor superjachten voor de westkust van Bonaire. 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> Door het plaatsen van aanlegboeien wordt het voor superjachten mogelijk aan te leggen voor de kust van Bonaire. Deze jachten hebben kapitaalkrachtige passagiers aan boord en bovendien zijn de liggelden voor deze jachten velen malen (tot 100 keer) hoger dan voor de plezierjachten. Dit draagt derhalve bij aan de ontwikkeling van kwaliteitstoerisme alsmede aan het verdienvermogen van Bonaire. 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> Vanwege de gunstige condities op Bonaire (rustige wateren, direct toegang tot centrum Kralendijk met alle faciliteiten en ligging buiten de <i>hurricane belt</i>) is er op dit moment al een hoge vraag naar aanlegmogelijkheden voor superjachten. Aan deze vraag kan Bonaire vanwege het ontbreken van geschikte aanlegplaatsen voor deze jachten, niet voldoen. 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> Verantwoordelijkheid: de aanlegboeien moeten voldoen aan de hoogste eisen, zodat schade aan deze luxe schepen te allen tijde voorkomen wordt. Indien dit onverhoopt toch gebeurt, moet een verzekering de schade kunnen dekken. STINAPA: het plaatsen van de aanlegboeien dient binnen de vereisten van STINAPA plaats te vinden ter bescherming van de onderwatermatuur. 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> <u>De totale kosten van dit project bedragen USD 5.1.2b</u>. Dit bedrag is al volgt opgebouwd: <ul style="list-style-type: none"> De kosten van één aanlegboei bedragen naar schatting USD 5.1.2b tot USD 5.1.2b. Afhankelijk van de uiteindelijke kosten worden er 5 tot 10 aanlegboeien geplaatst. Het opknappen van het lager dock van de Noordpier, als zijnde een goede voorziening waarmee de passagiers aan land kunnen komen, bedragen USD 5.1.2b. <u>Er is geen budget beschikbaar.</u>
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> Inhuur expertise voor het plaatsen van de aanlegboeien. Lokale capaciteit voor beheer (havenmeester en openbaar lichaam Bonaire) en onderhoud (STINAPA).
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> Toerisme is een eilandelijke taak waarbij EZK en RVO indien nodig ondersteunen. 	
Risico's	
<ul style="list-style-type: none"> Laag, van deze nieuwe markt is reeds bekend dat ze Bonaire graag aandoen. 	

1.c. Investerings in natuurattracties Bonaire	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> Bonaire beschikt over vele natuurstranden en andere veel bezochte natuurattracties, zoals de prachtige riffen, het natuurgebied Lac Baai en vele locaties aan de kustlijn. Dit zijn allemaal openbare locaties, zonder regelmatig onderhoud en geen tot weinig gelegenheid voor bezoekers om er geld te besteden. 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> Deze gebieden zodanig ontwikkelen dat de economie gestimuleerd wordt, de toerist nette en goed gefaciliteerde locaties treft met toiletten en er mogelijkheden gecreëerd worden voor kleine bedrijven voor bijvoorbeeld verkoop en verhuur van watersportartikelen of de verkoop van snacks. Dit project draagt bij aan het bereiken van een meer diverse toeristen doelgroep. 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> Het openbaar lichaam Bonaire onderzoekt samen met stakeholders STINAPA en Tourism Corporation Bonaire (TCB) hoe de verschillende natuurattracties het beste op een duurzame manier ontwikkeld kunnen worden, zodat de ontwikkelingen in juiste balans blijven. Er is een overzicht gemaakt van 20 veel bezochte natuurattracties met een indicatie van de aan te brengen verbeteringen. De gevraagde investeringskosten zijn gebaseerd op dit overzicht. De onderhoudskosten worden grotendeels gedekt door de inkomsten die de nieuwe faciliteiten op de verschillende locaties gaan genereren. Het resterende deel wordt bekostigd door de <i>nature fee</i> en te innen toeristenbelasting. 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> Samenwerking met STINAPA voor wat betreft natuuronderhoud, het openbaar lichaam is hierover in gesprek met STINAPA. Voor het reguliere onderhoud en de schoonmaak wordt samenwerking gezocht met de bedrijven die de natuurattracties gaan gebruiken ten behoeve van inkomsten. 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> <u>Geschatte eenmalige investeringskosten bedragen USD 5.1.2b voor 20 toeristische locaties.</u> Jaarlijks is vervolgens USD 5.1.2b nodig voor beheer en onderhoud. Deze kosten worden grotendeels gedekt door de huur en/of standplaatskosten die bedrijven gaan betalen, het resterende deel wordt gefinancierd uit de <i>nature fee</i> en toeristenbelasting. <u>Er is geen budget beschikbaar.</u>
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> Het openbaar lichaam kan op korte termijn met dit project aan de slag met een projectleider binnen de huidige ambtelijke capaciteit, aangevuld met rangers van STINAPA. Voor de verbeteringen worden lokale bedrijven aangetrokken om zo ook de lokale economie te ondersteunen.
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> Toerisme is een eilandelijke taak waarbij EZK en RVO indien nodig ondersteunen. 	
Risico's	
<ul style="list-style-type: none"> Laag 	

2.a. Veterinaire diensten Sint Eustatius en Saba	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> • Het opzetten en versterken van de veterinaire diensten op Sint Eustatius en Saba ten behoeve van waarborging van de voedselveiligheid, veterinaire volksgezondheid, dierenwelzijn en diergezondheid. Dit betreft twee hoofdaspecten: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Het handhaven van de <i>cold chain</i> bij import van dierlijke producten middels voldoende en gedegen koel- en/of vriescapaciteit. ◦ Gedegen benodigde slachtfaciliteiten. • Voor de uitvoering van het project zal er een projectleider gedetacheerd worden met de benodigde expertise. De projectleider zal primair gestationeerd zijn op Sint Eustatius en kan naar gelang de behoefte voor kortere of langere perioden naar Saba. • In het slachthuis van Sint Eustatius worden runderen, schapen, geiten, varkens en kippen geslacht en verwerkt. Het slachthuis (zowel gebouw als apparatuur) verkeert in slechte staat van onderhoud, renovatie of nieuwbouw is noodzakelijk voor professionalisering van de veehouderij. Hierbij is het opzetten van een veterinaire dienst waarbij verantwoordelijkheden t.a.v. de veterinaire volksgezondheid, dierenwelzijn en diergezondheid centraal belegd zijn essentieel. Het project op Sint Eustatius omvat: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Onderzoek opstellen naar nieuwbouw of renovatie met uitbreiding van het slachthuis op Sint Eustatius. ◦ Renovatie/nieuwbouw slachthuis met vervanging van oude/kapotte onderdelen en apparatuur. ◦ Reorganisatie waarbij een centrale veterinaire dienst wordt gerealiseerd, met een door het openbaar lichaam benoemde dierenarts die verantwoordelijk is voor het slachthuis. • Op Saba is er momenteel niet voldoende koel- en vriescapaciteit om de <i>cold chain</i> bij import van dierlijke producten te handhaven. Dit is wel benodigd voor het garanderen van de voedselveiligheid. Het project op Saba omvat: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Onderzoek opstellen naar benodigde en gewenste slachtfaciliteit en koel/vriesruimte. ◦ Bouw/aanschaf van een slachtfaciliteit en koel/vriesruimte. ◦ Mogelijke aanstelling van een officiële dierenarts door het openbaar lichaam. 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> • Het opzetten en versterken van de veterinaire diensten op Sint Eustatius en Saba ten behoeve van waarborging van de voedselveiligheid, veterinaire volksgezondheid, dierenwelzijn en diergezondheid. • Sint Eustatius: Een veterinaire dienst inclusief goed uitgerust slachthuis is cruciaal in het ontwikkelen van de agrarische sector en specifiek de veeteelt. Naast het bijdragen aan de zelfvoorziening van het eiland maakt een veterinaire dienst export van vleesproducten mogelijk. • Saba: Handhaving van de <i>cold chain</i> middels voldoende en gedegen koelcapaciteit faciliteert gezamenlijke import door supermarkten en/of importeurs en het importeren van een grotere kwantiteit producten. Tevens biedt een dergelijke koelcapaciteit mogelijkheden voor export van visserijproducten. 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> • Sint Eustatius: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Inventarisatie Vleesketen Voedselveiligheid Openbaar Lichaam Sint Eustatius, NVWA 2019. • Saba: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Inventarisatie Vleesketen Voedselveiligheid Openbaar Lichaam Saba, NVWA 2019. ◦ Plan van Aanpak voor een ruim driejarig project gericht op de geitenproblematiek. ◦ LNV Beschikking subsidie aanpak loslopende geiten Saba voor 2020-2021 (1e jaar). 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijke draagkracht. • Ambtelijke reorganisatie openbaar lichaam Sint Eustatius om de gefragmenteerde verantwoordelijkheden op veterinair gebied weg te nemen. 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> • Totale kosten van het project bedragen circa € 5.1.2b Dit bedrag is als volgt opgebouwd: <ul style="list-style-type: none"> • (Gedetacheerde) projectleider: € 5.1.2b (uitgaande van projectleider die in vaste loondienst is bij de NVWA/Rijksoverheid en voor 1 jaar gedetacheerd wordt). <p>Sint Eustatius</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voorwerk slachthuis: € 5.1.2b

	<ul style="list-style-type: none"> ○ In kaart brengen behoefte (slachtcapaciteit). ○ Bouwkundig onderzoek op basis waarvan keuze gemaakt wordt voor renovatie of nieuwbouw met eventuele uitbreiding. ○ Inventarisatie materiaal en behoefte vervanging en/of aanschaf nieuw materiaal. • Bouwkosten: € 5.1.2b • Architect: € 5.1.2b • Inrichting slachthuis: € 5.1.2b <ul style="list-style-type: none"> ○ Omvat onder andere: baan- en hangwerk, haken, lieren, snijapparatuur, broeibak, etc. • Klimaatbeheersing: € 5.1.2b <ul style="list-style-type: none"> ○ Omvat onder andere: koeling van koelcellen en vriescellen, uitsnijruimtes en slachthal. • Tijdelijke slachtfaciliteit: € 5.1.2b <ul style="list-style-type: none"> ○ Behoeft aan tijdelijke slachtfaciliteit afhankelijk van de tijdsduur van bouw/renovatie, het type dier dat geslacht moet worden in tussentijdse periode, en voorkeur van lokale overheid of slacht tijdelijke stilgelegd wordt zonder tijdelijke slachtfaciliteit. <p>Saba</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vooronderzoek veterinaire voedselveiligheid (koelcapaciteit): € 5.1.2b <ul style="list-style-type: none"> ○ Onderzoek op basis waarvan keuze gemaakt wordt voor locatie, vorm en grootte van slachtfaciliteit en koel/vriesruimte, rekening houdend met de lokale wensen. ○ Inventarisatie behoefte van materialen en bestaande slachtfaciliteiten (bijvoorbeeld in containervorm). • Koel/vriesruimte: € 5.1.2b <ul style="list-style-type: none"> ○ Afhankelijk van de resultaten van het vooronderzoek om benodigde capaciteit te bepalen en te bepalen welke producten gekoeld/bevroren opgeslagen wensen te worden. • Onvoorzien - 10% van totaalkosten: € 5.1.2b • <u>Er is geen budget beschikbaar.</u>
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> • Capaciteit mogelijk beschikbaar bij de NVWA voor detachering en leiding van het project. • Reeds aanwezig: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ervaring bij projectleider van soortgelijk project op Bonaire. ○ Lokale dierenarts reeds in dienst van het openbaar lichaam Sint Eustatius en verantwoordelijk voor het slachthuis. ○ Bekwame lokale slachters in dienst van het openbaar lichaam Sint Eustatius.
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> • De openbare lichamen zijn verantwoordelijk voor de veterinaire diensten en het slachthuis in het specifiek. De ministers van LNV en VWS delen eindverantwoordelijkheid voor de (veterinaire) volksgezondheid. 	
Risico's	
<ul style="list-style-type: none"> • Kans op vertraging door mogelijke beperkingen in personen- en goederenvervoer i.v.m. COVID-19 en het orkaanseizoen. 	

2.b. Lokale voedselproductie Saba	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> Dit project faciliteert de lokale planters en veehouders op Saba. Zij willen meer produceren maar missen een steuntje in de rug in deze opstartfase. Op dit moment kan het openbaar lichaam Saba deze steun niet bieden omdat er simpelweg geen financiële ruimte is. Daarnaast helpt dit project bij het opzetten van eigen (kleine) bedrijven in deze sector middels de juiste training en opleiding.. Tot slot wordt een lokale voedselmarkt georganiseerd met o.a. groente, fruit, vlees en vis. Momenteel loopt daar een enquête naar; binnen twee dagen hebben 150 personen gereageerd, allen zeer positief. 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> Stimuleren en faciliteren van lokale voedselproducenten; kleinschalige landbouwers en veeteelthouders. Starten van een lokale voedselmarkt en kennis stimuleren en opbouwen over het starten van een eigen bedrijf in deze sector. De verschillende opgestarte overheidsinitiatieven (zie verder) ten aanzien van landbouw en veeteelt hebben als positief bijeffect dat lokale particuliere kleine landbouwers en veeteelthouders actiever zijn dan ooit. Op verschillende plekken worden nu kippen, stieren en varkens gehouden en veel mensen telen groenten en fruit. Allen komen naar de overheid en vragen om hulp bij water tijdens de droge tijd, zaden/plantjes, hekwerk om terrein af te zetten tegen leguanen, bijdragen aan de hoge kosten om spullen te importeren zoals hooi, bepaalde mest, waterirrigatiesystemen, diervoer etc. Saba wil dit ondersteunen, zeker in deze opstartfase. Na verloop van tijd kunnen de initiatieven beter op eigen benen kunnen staan, nu is het nog erg kwetsbaar. Wanneer er lokaal meer geproduceerd wordt, is er minder dure import nodig. Ook creëert eigen productie meer werk op de lokale arbeidsmarkt. Lokaal geteelde groente en fruit past ook uitstekend bij het <i>Green Destinations</i> en <i>eco-friendly</i> imago dat Saba heeft en wenst uit te bouwen. Restaurants en hotels nemen liever lokale producten af. Een lokale voedselmarkt is ook leuk voor toeristen. 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> Er is al een aantal overheidsinitiatieven gestart. Die zijn mede mogelijk gemaakt door LNV: <ul style="list-style-type: none"> Er worden kassen gebouwd waarmee Saba groente kan produceren o.a. via hydrocultuur. Wanneer de kassen klaar zijn wordt hier onder meer sla, tomaat, paprika, spinazie verbouwd. Het projectplan is gereed. Ook zijn er middelen verstrekt om de geitenproblematiek aan te pakken. Loslopende geiten worden afgeschoten en geslacht, geitenhouders worden gefaciliteerd om hun geiten achter hekwerk te plaatsen. 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> Er is eenmalig budget nodig waarmee de lokale landbouwers en veetelers gestimuleerd en gefaciliteerd kunnen worden. Hierbij kan het openbaar lichaam Saba werk met werk maken. 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> <u>De totale kosten bedragen USD 5.1.2b</u> dit bedrag is als volgt opgebouwd: <ul style="list-style-type: none"> USD 5.1.2b voor inzet van additionele expertise; USD 5.1.2b voor hulp bij inkoop van materialen, voeren, zaden; USD 5.1.2b voor opzetten van een lokale voedselmarkt (groente/fruit/vlees en vis); USD 5.1.2b voor hulp bij opzetten van een eigen bedrijf middels training en opleiding. Er is geen budget beschikbaar.
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> Het openbaar lichaam Saba heeft een afdeling landbouw, er is al een projectleider aangesteld die zich bezighoudt met geitenproblematiek en duurzame voedselproductie. Er is geen extra projectleiderscapaciteit nodig.
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> Dit betreft een eilandelijke taak. 	
Risico's	
<ul style="list-style-type: none"> 5.1.5 	

2.c. Microkredieten en training agrarische ondernemers en vissers	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> Het opzetten van een microkredietenfonds voor agrarische ondernemers en vissers, ondergebracht bij Qredits. Het betreft hier kredieten ter grootte van USD 5.1.2b Aan het verstrekken van deze kredieten is een coaching traject gekoppeld waarin agrarische ondernemers en vissers met behulp van experts een bedrijfsplan opstellen. Na deze professionalisering zijn de ondernemers in staat gebruik te maken van reguliere bestaande financieringsmogelijkheden, waaronder Qredits. 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> Bedrijfsmatigheid van boeren en vissers vergroten en de implementatie van deze plannen mogelijk maken middels verlening van microkrediet. Een van de grootste obstakels voor beginnende ondernemers is het opstellen van een gedegen bedrijfsplan en het gebrek aan financiële middelen. Middels coaching en micro-kredieten krijgen hobbyisten, freelancers en micro-ondernemers de mogelijkheid zich te professionaliseren en de eerste stap te zetten in het opzetten van een onderneming. 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> Qredits verstrekt al leningen aan agrarische ondernemers en vissers. In het plattelandsontwikkelingsproject Bonaire zijn microkredieten verleend aan beginnend agrarisch ondernemers met bijbehorende coaching middels workshops. 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> Opzetten en (laten) beheren van een microkredietenfonds. Qredits ervaart een gebrek aan beschikbare, vrijwillige coaches. 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> Totale kosten van dit fonds bedragen € 5.1.2b <ul style="list-style-type: none"> o Coaching € 5.1.2b o Microkredieten: € 5.1.2b Op Bonaire zijn er middelen beschikbaar middels het project professionaliseren geitenhouderij en verbeteren voedselveiligheid Bonaire.
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> In het kader van het project gericht op de geitenproblematiek is er een lokale coördinator door het OLS aangesteld voor geitenbeheer, agricuultuur en natuur. Qredits kantoor op Sint Maarten en Bonaire. Projectleider geitenhouderij op Bonaire. Transitiemanager dienst LVV Bonaire. Mogelijk kan de RVO op afstand een coachende rol op zich nemen. Er bestaat een koppeling met het project 'Stimuleren startups'. In dat project wordt de focus gelegd op kansrijke sectoren waaronder landbouw. Middels beide projecten kan het complete scala van ondernemerschapssupport (starters en startups) onder een uitvoeringssamenwerking gehangen worden waar Qredits en de KvK partner in zijn.
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> Dit betreft een eilandelijke taak. 	
Risico's	
<ul style="list-style-type: none"> 5.1.5 	

2.d. Versterking visserscoöperatie Piskabon, Bonaire	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> De vissers van Bonaire hebben zich eind 2017 verenigd middels een coöperatie genaamd Piskabon. LNV steunt dergelijke coöperaties omdat dit het uitvoeren van beleid en projecten, het verzamelen van data en het schakelen met de sector faciliteert. 5.1.5 Middels dit project zal een persoon opdracht krijgen de coöperatie door deze eerste fase van bestaan te coachen. De coöperatie heeft op de lange termijn behoefte aan een parttime secretaris (25 uur per week), welke middels lidmaatschapsgelden en/of betaling voor gebruik van de middelen van de coöperatie (zoals lokvloten) gefinancierd zal worden. Binnen deze opdracht zal de persoon de coöperatie ondersteunen in de volgende taken, prioritering van deze taken zal in overleg zijn met de coöperatie: <ul style="list-style-type: none"> a) Ontwikkelen, afstemmen en doorvoeren van een verdienmodel ten behoeve van een duurzaam voortbestaan van de coöperatie; b) Aanvragen van een zorgcontract bij het OLB; c) Het uitvoeren en afronden van haar projecten en verplichtingen; d) Opzetten van een vergunningensysteem en data monitoring bij de lokvloten; e) Communicatie naar en draagvlak creëren onder de vissers, lokale bevolking en lokale politiek; Door middel van punt a – ontwikkeling en instelling van een verdienmodel – zal de coöperatie op een financieel duurzame wijze doorgezet kunnen worden en zal structurele ondersteuning voor de instandhouding van de coöperatie niet nodig zijn. De secretaris zal daarmee als primaire taak binnen dit project hebben om ervoor zorg te dragen dat de secretarisfunctie op langere termijn zonder bijdrage vanuit Rijksoverheid doorgezet kan worden. 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> Zorgen voor een duurzaam voortbestaan van de visserscoöperatie Piskabon. De economische positie van de vissers is zwak, 5.1.5 Een visserscoöperatie vergemakkelijkt het doorvoeren van trainingen en educatie gericht op efficiënte vismethodes, uitwerken van bedrijfsplannen, gezamenlijke in- en verkoop en marketing van visproducten. Dit sluit aan bij het <i>blue destination</i>-concept. 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> Strategic management plan Piskabon. Fish aggregation devices management plan. Evaluatie visserijregelgeving Caribisch Nederland, EcoVision. A social mapping study of the fisheries sectors of Bonaire, Saba and Sint Eustatius. Sustainable fisheries plan Caribbean Netherlands. Nature and environment policy plan Caribbean Netherlands, 2020 – 2030. 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> Om de coöperatie te doen slagen is de aanstelling nodig van een secretaris voor één jaar (25 uur per week). Draagkracht en steun bij de bestuursleden van Piskabon voor de persoon die de functie zal vervullen. 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> De kosten voor een parttime secretaris bedragen € 5.1.2b voor één persoon die 1 jaar lang 25 uur per week als secretaris voor de coöperatie werkt. Er is geen budget beschikbaar. LNV heeft de coöperatie reeds ondersteund in het aanschaffen, monteren en plaatsen van lokvloten, het ontwikkelen van een strategisch meerjarenplan en communicatiestrategie, en het ontwikkelen van een managementplan voor de lokvloten. EZK heeft de coöperatie ondersteund in het aanschaffen van een ijsmachine.
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> Er is lokale/regionale capaciteit voor deze functie. Middels stichting WeConnect kan er een jonge professional voor dit project worden ingezet.
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> Visserij in de territoriale wateren met vaartuigen kleiner dan 12 meter is een eilandelijke verantwoordelijkheid, met vaartuigen groter dan 12 meter en visserij in de exclusieve economische zone is een Rijksverantwoordelijkheid. In verband met lidmaatschap bij internationale verdragen liggen er Rijksverantwoordelijkheden op het gebied van IUU (illegale, ongereguleerde en ongeregistreerde visserij) en natuurbescherming. 	
Risico's	
<ul style="list-style-type: none"> De vissers schenken geen vertrouwen in de persoon die de opdracht krijgt de coöperatie te ondersteunen. 	

2.e. Aanleg scheepshelling, Bonaire	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> De lokale visserij is cultureel en economisch een belangrijke sector voor het eiland Bonaire. Tevens helpt de visserij bij de noodzakelijke voedselzekerheid op het eiland. De lokale visserij bestaat uit ongeveer 60 boten met een waarde tussen de USD 5.1.2b en USD 5.1.2b. Het merendeel van deze boten is niet verzekerd, omdat de kosten hiervoor te hoog zijn. Bij het plots omslaan van het weer kunnen de boten momenteel door het ontbreken van een scheepshelling niet op tijd uit het water gehaald worden met als gevolg dat de investering verloren gaat. Ook voor regulier onderhoud is het kostbaar om zonder scheepshelling de boten uit het water te halen, aangezien hier vaak een hijskraan voor gehuurd moet worden. Voor het beter functioneren en de veiligheid van de visserij is het van belang dat de vissers hun eigen <i>slipway</i> (scheepshelling) kunnen construeren dan wel gebruiken. Er zijn twee locaties in beeld: nabij de ingang van de haven Plaza Resort (aan de zuidzijde) en bij Lagun, welke meer voor <i>emergency</i> vaarten aan de oostkant is bedoeld. De scheepshelling is niet alleen van belang voor de vissers, maar ook voor de pleziervaart, politie, brandweer en Koninklijke Marechaussee. 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> Het beter en veiliger functioneren van de visserij. Bijdragen aan voedselzekerheid. Veiligheid voor (spoed)uitvaarten van politie, brandweer en Koninklijke Marechaussee. 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> De visserscoöperatie Piskabon heeft een conceptplan opgesteld met de noodzakelijke technische eisen waaraan een scheepshelling dient te voldoen. 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> Financiering en besluitvorming over de locatie. 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> De kosten voor een scheepshelling bedragen eenmalig USD 5.1.2b Onderhoud van de scheepshelling zal worden verricht door het openbaar lichaam en bekostigd worden uit de verhoging van de opcenten op de vastgoedbelasting. Er is geen budget beschikbaar.
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> Er is op Bonaire voldoende kennis aanwezig over het bouwen van een scheepshelling.
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> Visserij in de territoriale wateren met vaartuigen kleiner dan 12 meter is een eilandelijke verantwoordelijkheid, met vaartuigen groter dan 12 meter en visserij in de exclusieve economische zone is een Rijksverantwoordelijkheid. 	
Risico's	
<ul style="list-style-type: none"> Het niet geschikt blijken van de gekozen locatie. 	

3.a. Stimuleren startups in o.a. circulaire economie	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> Het stimuleren van startups helpt om nieuwe bedrijvigheid te creëren, creatieve ideeën te ontwikkelen en een antwoord te bieden op lokale problemen zoals watervoorziening, duurzame energie en afvalwerking. Het Orange Corners programma van de RVO kan hiervoor worden ingezet. Het programma stelt lokale uitvoeringsorganisaties in staat om incubatieprogramma's op te zetten voor jonge ondernemers. Door de implementatie bij lokale organisaties te beleggen sluit het programma aan op bestaande initiatieven en draagt het bij aan het versterken van de lokale infrastructuur voor beginnende ondernemers. 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> Het opzetten van een stimuleringsprogramma voor startups (conform Orange Corners) met lokale uitvoeringsorganisaties. Het creëren van bedrijvigheid en het helpen ontwikkelen van business ideeën. Het oplossen van lokale problemen zoals watervoorziening, duurzame energie en afvalverwerking. 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> Er zijn studies en plannen van onder andere de KvK Bonaire t.a.v. business incubator en ondernemers academie. Bestaande initiatieven zijn Bonaire Innovation and Technology Lab en stichting WeConnect. Bestuursakkoord Bonaire: stimuleren ondernemerschap. Natuur milieubeleidsplan met daarin aandacht voor stimuleren circulaire economie. 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> Er is financiering benodigd voor de ontwikkeling en het uitvoeringsprogramma. Er moet verbinding gemaakt worden met een lokale uitvoeringsorganisatie. 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> Opzet en uitvoering van een Orange Corners programma bedraagt circa € 5.1.2b per jaar. De looptijd bedraagt drie jaar, hiermee kunnen circa 40 startups begeleid worden. Er is geen budget beschikbaar. Gebruikelijk is dat private sector partners <i>in kind</i> en/of financieel bijdragen aan het programma met masterclasses en het openstellen van het netwerk.
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> Voor opzet van het programma is capaciteit beschikbaar bij de RVO. Kostenraming is inclusief inzet RVO capaciteit.
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> Ondernemerschapstimulering is een eilandelijke taak, waarbij EZK en RVO ondersteuning kunnen bieden. 	
Risico's	
<ul style="list-style-type: none"> 5.1.5 	

1.a. Extra ambtelijke capaciteit Sint Eustatius	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> • Doorlichting van de bestaande teams en het aantrekken van extra ambtelijke capaciteit voor een periode van drie jaar bij het openbaar lichaam Sint Eustatius om de bestaande projectenlijst te versnellen. • Aanstelling van één projectmanager, twee ervaren planners/aanjagers en versterking van de directoraten met uitvoerders en toezichthouders. 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> • Het werven en aanstellen van een projectmanager die op zeer korte termijn alle grote projecten van het openbaar lichaam kan lostrekken en tevens de directeuren ondersteunt bij het projectmanagement. • Het werven en aanstellen van twee planners en uitvoerders en toezichthouders om ervoor te zorgen dat de projecten tijdig en conform plan worden uitgevoerd. 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> • Het openbaar lichaam ondergaat momenteel een ambtelijke reorganisatie waarbij alle sleutelposities worden bezet en versterkt. 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> • Het openbaar lichaam heeft momenteel niet de financiële middelen om extra capaciteit aan te trekken. 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> • De kosten voor een projectmanager bedragen naar schatting € 5.1.2b per jaar (inclusief VUBZK) en is nodig voor een periode van ten minste drie jaar. • De kosten voor twee planners bedragen naar schatting € 5.1.2b per jaar (inclusief VUBZK). • De kosten voor extra uitvoerders en toezichthouders bedragen naar schatting € 5.1.2b • De doorlichting van de bestaande teams bedraagt naar schatting € 5.1.2b • <u>Totaal: € 5.1.2b voor het eerste jaar en € 5.1.2b voor de twee opvolgende jaren.</u> • <u>Er is geen budget beschikbaar.</u>
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> • Gelet op de huidige economische situatie is de verwachting dat kandidaten in de regio gevonden kunnen worden.
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> • Eilandelijke taak met ondersteuning van BZK. 	
Risico's	
<ul style="list-style-type: none"> • Niet in staat om geschikte kandidaten te vinden. 	

1.b. Frictiekosten Saba	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> Het openbaar lichaam Saba is al geruime tijd bezig om de organisatie verder te ontwikkelen. Dat gebeurt mede dankzij het programma Goed Bestuur van BZK. In dit kader wil Saba vervroegd afscheid nemen van mensen die niet meer goed kunnen meekomen met de aangepaste eisen die gesteld worden aan medewerkers. Bij voorkeur zijn dit mensen die tevens tegen hun pensioen aanzitten ^{5.1.5} of mensen die ook om medische reden onvoldoende kunnen meekomen (vaak kan SZW dan ook een deel van de kosten op zich nemen). 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> Verbetering van de uitvoeringskracht van OLS door afscheid te nemen van een aantal mensen die onvoldoende meekomen. Vervolgens essentiële taken o.a. in het kader van de economische weerbaarheid van Saba opnieuw verdelen over huidige en nieuwe collega's. Uitvoering van de verschillende ambities kan het openbaar lichaam alleen met een weerbare en wendbare organisatie met medewerkers die goed inzetbaar zijn op deze uitdagingen. Als de organisatie niet verder wordt vernieuwd, komt doelrealisatie van deze ambities in gevaar. Nu al is ^{5.1.5} 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> Het openbaar lichaam Saba heeft hier al ervaring mee opgedaan op <i>case base</i>. Saba heeft afscheid genomen van een aantal mensen met gebruikmaking van <i>disability pension</i> (ontslag op medische gronden). Daar is de grens nu bereikt. Saba's controller heeft al een detail berekeningen gemaakt en het pensioenfonds PCN is al op de hoogte van deze. 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> Het maken van een regeling en overgaan tot uitvoering. Alle 14 kandidaten hebben in eerdere fase te kennen gegeven dat ze eruit wensen te stappen wanneer er een regeling komt. Mochten de middelen vrijkomen dan gaat Saba direct aan de slag. 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> De totale kosten bedragen € ^{5.1.2b} (USD ^{5.1.2b}) Er zijn 14 mensen die of tegen het pensioen aanzitten en moeite hebben om mee te komen of die met een medische situatie zitten. De berekening van Saba's controller is gebaseerd op een bepaald % van het laatst verdiende salaris doorbetalen tot aan de pensioenleeftijd + pensioen afdrachten. Er is geen budget beschikbaar.
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> Saba doet dit op eigen kracht. HRM, FEZ en Controle voeren deze taak uit onder leiding van de eilandsecretaris.
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> Dit is een eilandelijke taak. 	
Risico's	
<ul style="list-style-type: none"> Het risico is dat er meer mensen gebruik willen maken dan er budget is. Saba zal dan selecteren. 	

1.c. Huisvesting Openbaar Lichaam Saba	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> Het openbaar lichaam Saba wil het centrale gemeentehuis in The Bottom renoveren en uitbreiden zodat het ruimtegebrek tot het verleden behoort. De optie om de gezaghebberswoning in The Bottom van het Rijksvastgoedbedrijf over te nemen wordt door het openbaar lichaam samen met het Rijksvastgoedbedrijf nader verkend. NB: Aanvullende wens van OL is het aanschaffen van de gezaghebberswoning, vanwege de hoge huurprijs. Dit is niet overgenomen in dit fiche, omdat hierover mogelijk afspraken gemaakt kunnen worden met RVB. Eventueel kan er met RVB gekeken worden of het pand kan worden overgenomen tegen een gunstige financieringsregeling. 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> De ambtenaren die uitvoering moeten geven aan de bestuurlijke prioriteit rond versterking van de economie moeten goed gehuisvest worden. Er is nu een constant ruimtegebrek en delen van het bestaande gebouw voldoen niet meer aan de eisen van de moderne tijd. 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> Het openbaar lichaam Saba heeft concrete plannen om het gemeentehuis te renoveren. 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> Dit project wordt binnen het openbaar lichaam uitgevoerd met de beschikbare capaciteit. Er wordt een lokale aannemer ingehuurd. Alle kennis is voorhanden. Het plan- en projectenbureau van het openbaar lichaam begeleidt het proces, dit bureau is recent uitgebreid. 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> De renovatie en uitbreiding van het gemeentehuis kost USD 5.1.2b (= € 5.1.2b). Ontwerp en inrichtingsplan voor een gedeelte is beschikbaar. Er is geen budget beschikbaar.
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> Dit kan op eigen kracht gebeuren. De verbouwing van het gemeentehuis doen we met lokale aannemers aangestuurd door het gemeentelijk plan- en projectenbureau.
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> Dit is een eilandelijke taak. 	
Risico's	
<ul style="list-style-type: none"> Verbouwing van het gemeentehuis valt duurder uit dan geraamd. Het openbaar lichaam Saba zal in dat geval de meerkosten zelf dragen. 	

2.a. Uitbreiding haven Bonaire	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> Aanleg nieuwe vrachthavenlocatie. 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> Een betere en veiligere haven, meer werkgelegenheid, goedkopere goederen en levensmiddelen en meer en betere accommodatiemogelijkheden voor de toeristische vaart door scheiding van vracht- en passagiersvaart. Door scheiding van de vracht- en passagiersvaart zijn er betere accommodatiemogelijkheden voor de toeristische vaart en de nieuwe vrachthaven kan tevens grotere schepen accommoderen, waardoor transport goedkoper wordt. 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> IenW en Bonaire hebben op 11 februari 2020 een samenwerkingsconvenant getekend voor het verbeteren van de haveninfrastructuur op Bonaire, waaronder de mogelijke aanleg van een nieuwe vrachthavenlocatie. De plannen voor een nieuwe vrachthavenlocatie zijn in voorgaande jaren op hoofdlijnen schetsmatig uitgewerkt. 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> Financiering ontbreekt geheel. 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> De totale kosten bedragen naar schatting € 5.1.2b Er is geen budget beschikbaar.
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> Er zal een projectleider aangesteld moeten worden op Bonaire.
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> In beginsel een eilandelijke taak, met sturing van IenW. 	
Risico's	
<ul style="list-style-type: none"> 5.1.5 	<ul style="list-style-type: none"> Mogelijke oppositie omwonenden.

2.b. Uitbreiding haven Sint Eustatius	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> Versterking van de huidige haven door verdere ontwikkeling van vrachtafhandeling. 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> Een nieuwe toekomstbestendige, veilige en orkaanbestendige haven met meer en betere accommodatiemogelijkheden voor toeristische vaart en ferry's en een verbeterde afhandeling van de vrachtschepen. Een adequate haven versterkt de economische ontwikkeling, o.a. door stimulans in toerisme. De vrachtafhandeling behelst alleen de aanlanding van levensmiddelen en (project)goederen, aanvoer door de lucht is onmogelijk. De haven is dus essentieel om de leefbaarheid op het eiland te borgen. 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> Sint Eustatius is bezig met de planontwikkeling voor versterking van de huidige haven en ontwikkeling van een nieuwe vrachthavenlocatie. De haven van Sint Eustatius is een eindstation, een nog op te richten stuurgroep zal zich daarom bij planontwikkeling alleen richten op <i>need to have</i>. De exacte pxq-onderbouwing is nu nog niet beschikbaar, omdat het aanbestedingstraject nog niet is gestart. De kosten zijn geschat op basis van de ervaringen op Saba. Met behulp van het havenbedrijf Amsterdam wordt een traject opgezet om het havenbedrijf Sint Eustatius te verbeteren en het verdienvermogen te vergroten. De organisatie modellen van de havens Rotterdam en Amsterdam fungeren daarbij als basis. Er wordt een business case opgesteld waarin de kosten voor onderhoud worden opgenomen, alsmede de kosten en opbrengsten van de vrachtafhandeling, passagiersafhandeling, recreatievaart en visserij. Met een strakke havenorganisatie zou break-even mogelijk moeten zijn. 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> Totale geschatte kosten bedragen € 5.1.2b voor de haven is op dit € 5.1.2b beschikbaar waarvan € 5.1.2b reeds is overgemaakt via de bijzondere uitkering. 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> Totale geschatte kosten bedragen € 5.1.2b Financiering € 5.1.2b ontbreekt, zowel bij IenW als openbaar lichaam.
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> Er zal een projectleider aangesteld moeten worden op Sint Eustatius.
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> In beginsel een eilandelijke taak, met sturing van IenW. 	
Risico's	
	5.1.5

2.c. Uitbreiding haven Saba	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> Aanleg nieuwe haven inclusief <i>Roll-on/Roll-off</i> pier. 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> Een nieuwe toekomstbestendige, veilige en orkaanbestendige haven met meer en betere accommodatiemogelijkheden voor toeristische vaart en ferry's en een verbeterde afhandeling van de vrachtschepen. Een adequate haven versterkt de economische ontwikkeling, o.a. door stimulans in toerisme. De vrachtafhandeling behelst alleen de aanlanding van levensmiddelen en (project)goederen, aanvoer door de lucht is onmogelijk. De haven is dus essentieel om de leefbaarheid op het eiland te borgen. Anders dan normale havens die geld verdienen met het aantrekken van <i>business</i>, distributie en aan- en uitvoer is de haven van Saba een eindstation. 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> De plannen voor de ontwikkeling van een nieuwe havenlocatie op Saba zijn zo goed als afgerond. Aanbesteding volgt dit jaar. Saba geeft zelf echter aan dat er onvoldoende budget is voor de aanleg van een goede vrachtfaciliteit. Als uitbreiding op de bestaande plannen wenst Saba een nieuwe <i>Roll-on/Roll-off</i> pier op te nemen. Wanneer deze pier niet wordt gebruikt voor vracht, kan deze worden gebruikt voor kleine cruiseschepen en megajachten. 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> Laatste deel financiering ontbreekt. 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> Van de totale projectkosten ontbreekt nog € 5.1.2b De financiering van de <i>Roll-on/Roll-off</i> pier ad € 5.1.2b ontbreekt, hiervan is € 5.1.2b nodig in 2022 en € 5.1.2b in 2023. De totale financieringsbehoefte is derhalve € 5.1.2b Planontwikkeling gericht op <i>need to have</i>, al het overige wordt geschrapt. Een stuurgroep ziet hier nauwkeurig op toe.
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> Project wordt door externe projectleider uitgevoerd.
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> In beginsel een eilandelijke taak, met sturing van IenW. Saba dient ook verantwoording af te leggen voor gebruik middelen uit de regio-envelop en wederopbouwmiddelen. 	
Risico's	
<ul style="list-style-type: none"> Laag, project loopt reeds. 	

2.d. Wegenprogramma Bonaire	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> Aanleg, beheer en onderhoud wegen Bonaire. 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> Het verbeteren van de gehele staat van het wegennet op Bonaire. 5.1.5 In het wegenplan voor 2019-2023 wordt de focus gelegd op de meest ernstige schadebeelden waarbij een volledige reconstructie de schadebeelden oplost. 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> Op 7 november 2018 heeft het openbaar lichaam een meerjarig uitvoeringsprogramma onderhoud wegen Bonaire opgesteld. De eerste tranche zou bestaan uit vier wegenprojecten bij Antriol, Nikiboko, Belnem en Tera Cora. Inmiddels is de eerste tranche afgestemd op het EDF 9 project van de Europese Unie en het project van de wegen rondom de scholen. Het EDF 9 project betreft de reparatie en verbetering van de leidingen van het RWZI-netwerk. Bestaande wegen worden voor langere tijd opengelegd, het bestuurscollege wenst deze wegen dan ook meteen te renoveren om overlast te beperken. Deze scopewijziging is nog niet formeel bij IenW gemeld, hoewel dit wel is toegezegd. 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> Bestuurskracht en bouwcapaciteit. IenW kan een interimmanager werven die in samenwerking met de directie PenO een verbeterplan opstelt en implementeert. De kosten gaan af van de lopende projectkosten. Maximale duur is vijf maanden. Bonaire wil een verandermanager en een nieuwe directeur R&O aanstellen. Een interimmanager zou hier wellicht niet tussen passen. 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> De eerste prioriteiten uit het uitvoeringsplan zijn geraamd op USD 5.1.2b IenW heeft in 2019 een beschikking verstrekt van € 5.1.2b Voor de jaren 2020 -2023 is totaal € 5.1.2b beschikbaar aan structurele middelen.
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none">
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> Dit is een eilandelijke taak, gefinancierd door IenW. 	
Risico's	
<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> 5.1.5 5.1.5 5.1.5

2.e. Herontwikkeling Hato / WEB terrein voor nieuwe vrachthaven Bonaire	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> • Herontwikkeling van het Hato en WEB terrein voor nieuwe vrachthaven van Bonaire. • Betreft een zogenoemd showcaseproject: <i>good governance</i>, snel zichtbaar resultaat, meerwaarde voor de bewoners en verbetering van de economische ontwikkeling. • Optimalisatie van bestaande industrieruimte en combinatie met toekomstige behoefte. 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> • Herontwikkeling Hato en WEB terrein om verplaatsing vrachthaven mogelijk te maken (zie ook p. 15 voor Uitbreiding haven Bonaire). 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> • De minister van IenW en het bestuurscollege van Bonaire hebben een intentieverklaring getekend om de zeehaven te verplaatsen. • Het voorkeursbesluit voor de locatie van de vrachthaven is reeds genomen door het bestuurscollege. • Er zijn afspraken gemaakt om de brandstofopslag Hato te beëindigen en elders plaatsen. 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> • Onvoldoende ambtelijke capaciteit bij het openbaar lichaam Bonaire. • Er is een aanvraagbrief ontvangen van het bestuurscollege voor dit project. Brief was echter niet onderbouwd en plan van aanpak en planning ontbreken. 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> • IenW heeft € 5.1.2b beschikbaar voor dit project. • Hier bovenop komen nog de saneringskosten waarbij het vervuiler betaalt-principe geldt.
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> • Op dit moment ontbreekt bij het openbaar lichaam capaciteit om een goed onderbouwde aanvraag in te dienen. Deze aanvraag is echter essentieel om middelen te kunnen overhevelen en het project te kunnen starten. • Het OLB dient samen met IenW een projectleider aan te stellen om een aanvraag in te dienen. • IenW kijkt en stuur mee op belangrijkste beslissingen: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Opheffing locatie Curoil Hato (stuurgroep Brandstoffen) ◦ Zeehaven (stuurgroep Zeehaven Bonaire)
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> • Het betreft hier een eilandelijke taak. 	
Risico's	
<ul style="list-style-type: none"> • 5.1.5 Middelen kunnen niet worden ingezet. 	

3.a. Verbeterde connectiviteit tussen Aruba, Curaçao en Bonaire	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> • Verbeterde connectiviteit tussen Aruba, Curaçao en Bonaire 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> • Het creëren van goede en betaalbare verbindingen over zee en door de lucht. • Verbetering economische ontwikkeling en vermindering afhankelijkheden door goede inter-eilandelijke verbindingen waardoor mensen en goederen eenvoudiger en goedkoper kunnen circuleren. 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> • Over zee: nog in de kinderschoenen. • In verleden initiatieven geweest voor snelle ferryverbinding, maar loopt mis op business case. • In eerste instantie richten op een gewone RoRo-verbinding. • Door de lucht: nieuwe visie ontwikkelingen voor luchtvaartverbindingen (connectiviteitsplan), gericht op de toekomst (duurzaamheid). 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> • 5.1.5 • Door schaalgrootte eilanden zijn verbindingen over zee en door de lucht relatief duur. • Voor luchtvaart: 5.1.5 • 5.1.5 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> • Voor het aanstellen van mensen die project kunnen uitwerken en een aanvraag kunnen indienen: € 5.1.2b • <u>Er is geen budget beschikbaar.</u>
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> • Capaciteit om een aanvraag in te dienen. • Projecttrekker en –aanjager nodig met commitment van de drie eilanden. • IenW kijkt en stuurt mee op de belangrijkste beslissingen. • Combi met havenbedrijf Bonaire ontwikkelingen en inbreng NL-kennis Waddenveren, is zeer gewenst.
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> • Eilandelijke en landelijke taak. 	
Risico's	
<ul style="list-style-type: none"> • 5.1.5 	

4.a. Verduurzaming van de elektriciteitsvoorziening op Bonaire	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> Bouw van productiecapaciteit voor duurzame elektriciteit, technologiemix nader te bepalen. 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> Verandering productiemix elektriciteit en daarmee daling elektriciteitstarief en CO₂-uitstoot. Versterking economie: <ol style="list-style-type: none"> Met financiële steun leidt dit tot een daling van het kWh-tarief. Bonaire zegt al jaren dat het hoge elektriciteitstarief de economie schaadt (randvoorwaarde). Bedrijvigheid in aanleg en exploitatiefase (arbeid). Door lagere CO₂-uitstoot blijft klimaatverandering, inclusief de schadelijke effecten op de economie, beperkt (randvoorwaarde). 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> Voor zon en wind zijn er investeringsplannen van de elektriciteitsproducent van Bonaire uit 2019. De elektriciteitsproducent staat sindsdien klaar maar het eilandsbestuur en de distributeur van elektriciteit (overheidsvennootschap WEB Bonaire) willen slechts, als het elektriciteitstarief door verduurzaming met zekerheid zal dalen. Voor de innovatieve technologie Ocean Thermal Energy Conversion (OTEC) zijn de ontwikkelaar en de elektriciteitsproducent in onderhandeling over MOU; verkenningen en plan van aanpak zijn er (2020). De producent ziet als voordeel dat OTEC stabiel produceert, in tegenstelling tot zon en wind. Er is een subsidieaanvraag Demonstratieregeling Energie-Innovatie (DEI) ingediend voor OTEC. DEI is 3 jaar geleden opgesteld voor CN. Technologie-mix OTEC-wind-zon is nader te bepalen, mede afhankelijk van DEI- en/of andere subsidie. Binnen enkele maanden zou de bouw van de eerste zonneweide kunnen beginnen. Wind en OTEC hebben een langere lead-time: start per direct; inbedrijfname in 2022-2023. 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> Het eilandsbestuur moet voldoende comfort hebben dat het elektriciteitstarief zal dalen. Dit is lastig gezien de volatiliteit van de olieprijs; 5.1.5 Met een subsidie waar "men geen nee tegen kan zeggen" kan er vaart in komen. 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> Totale investeringskosten: 38%-punt verduurzaming met wind en zon kost volgens Contour Global (2019) USD 5.1.2b 22%-punt verduurzaming met OTEC kost ongeveer USD 5.1.2b (2020). Er zijn verschillende combinaties OTEC/zon/wind mogelijk. OTEC is een technologie in de demonstratiefase. Er is een DEI-subsidie -aanvraag. Met DEI kan OTEC uit zonder subsidie (hangt af van olieprijs). ABB van 8% maakt kapitaalintensieve investeringen duur. Is er een manier om ABB te besparen? De elektriciteitsproducent is bereid te investeren in OTEC, zon en/of wind. Dit is eigen vermogen en zelf aangetrokken lening. Om deze financierings- en investeringskosten te drukken (zodat er grote kans is dat het elektriciteitstarief daalt t.o.v. fossiel) is subsidie wenselijk van EUR 5.1.2b 5.1.2b (USD 5.1.2b).
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> Geen probleem. De elektriciteitsproducent (ContourGlobal) en de ontwikkelaar van OTEC (Allseas uit Delft) zijn bijzonder professionele en deskundige, gerenommeerde internationale miljardenbedrijven, die er zakelijk (en hard) in zitten, maar echt kunnen leveren.
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> Eilandelijke taak. Het bestuurscollege heeft een brief aan de SG EZK gestuurd op 2 juli 2020 ter ondersteuning van een subsidieverzoek van USD 5.1.2b van het eilandelijke nutsbedrijf. Men vraagt om subsidie voor producent ContourGlobal zodat door verduurzaming de eindgebruikerstarieven dalen. 	
Risico's	
<ul style="list-style-type: none"> Langdurig lage olieprijs, waardoor met de kennis van achteraf de verduurzaming toch niet kan concurreren met fossiel. 5.1.5	

5.a. Onderwijshuisvesting Bonaire	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> • Verbeteren van onderwijshuisvesting op Bonaire. 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> • De renovatie en bouw van goede schoolgebouwen zorgt ervoor dat leerlingen in een beter gebouw en klimaat kunnen leren. Dit bevordert dat leerlingen beter kunnen leren, maar zorgt ook voor werkgelegenheid op het eiland. Ook al komen de bouwvakkers voor het grootste deel mogelijk niet van de eilanden zelf, zij zullen wel bijdragen aan de economie van de eilanden. Zij moeten immers ook in de supermarkten op de eilanden hun boodschappen doen en huizen huren, etc. 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> • Voor het verbeteren van de onderwijshuisvesting zijn in 2019 en 2020 door de minister van BVOM en de gedeputeerden van de openbare lichamen nieuwe onderwijshuisvestingsconvenanten per eiland voor de nog resterende huisvestingsprojecten getekend. In 2012 waren eerder al onderwijshuisvestingsconvenanten gesloten, maar deze waren verlopen. • Voor Bonaire zijn afspraken vastgelegd over nieuwbouw en renovatie van drie scholen (Scholengemeenschap Bonaire, De Pelikaan en Kristu Bon Wardador). Er is USD 5.1.2b beschikbaar voor deze projecten, de kosten zijn daarmee gedekt. Momenteel ligt het plan van aanpak bij OCW voor goedkeuring; het openbaar lichaam Bonaire heeft bij brief van 30 juni 2020 laten weten het plan goedgekeurd te hebben voor de voorgestelde inzet in 2020. Bouw kan aanvangen zodra OCW het plan ook goedkeurt. 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> • Het openbaar lichaam dient nog een aantal besluiten te nemen. • 5.1.5 • 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> • Er is USD 5.1.2b beschikbaar voor deze projecten, de kosten zijn daarmee gedekt. • OCW draagt twee derde van de kosten, het openbaar lichaam een derde middels een renteloze lening.
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> • Het openbaar lichaam kan in principe op korte termijn aan de slag, wanneer zij de benodigde besluiten nemen. Dit betekent dat zij de onderwerpen in de eilandsraden dienen te agenderen, dan wel een locatie uitzoeken of de door hen aangestelde projectleider vragen om het plan van aanpak aan te passen. • 5.1.5
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> • Onderwijshuisvesting is een eilandelijke taak. OCW heeft na de transitie met de eilanden afgesproken om gezamenlijk de achterstanden in de onderwijshuisvesting aan te pakken, vanwege gebrek aan financiële middelen en capaciteit om deze taak zelf goed op te pakken. 	
Risico's	
<ul style="list-style-type: none"> • 	

5.b. Onderwijshuisvesting Sint Eustatius	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> • Verbeteren van onderwijshuisvesting op Sint Eustatius. 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> • De renovatie en bouw van goede schoolgebouwen zorgt ervoor dat leerlingen in een beter gebouw en klimaat kunnen leren. Dit bevordert dat leerlingen beter kunnen leren, maar zorgt ook voor werkgelegenheid op het eiland. Ook al komen de bouwvakkers voor het grootste deel mogelijk niet van de eilanden zelf, zij zullen wel bijdragen aan de economie van de eilanden. Zij moeten immers ook in de supermarkten op de eilanden hun boodschappen doen en huizen huren, etc. 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> • Voor het verbeteren van de onderwijshuisvesting zijn in 2019 en 2020 door de minister van BVOM en de gedeputeerden van de openbare lichamen nieuwe onderwijshuisvestingsconvenanten per eiland voor de nog resterende huisvestingsprojecten getekend. In 2012 waren eerder al onderwijshuisvestingsconvenanten gesloten, maar deze waren verlopen. 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> • Het openbaar lichaam dient nog een besluit te nemen over de nieuwe locatie van de Gwendoline van Puttenschool. Zodra dit besluit is genomen, kan de bouw starten. 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> • Er is USD 5.1.2b beschikbaar voor dit project, de kosten zijn daarmee gedekt. • OCW draagt twee derde van de kosten, het openbaar lichaam een derde middels een renteloze lening.
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> • Het openbaar lichaam kan in principe op korte termijn aan de slag, wanneer zij de benodigde besluiten nemen. Dit betekent dat zij de onderwerpen in de eilandsraden dienen te agenderen, dan wel een locatie uitzoeken of de door hen aangestelde projectleider vragen om het plan van aanpak aan te passen. • De capaciteit bij de afdeling Ruimtelijke ordening schiet te kort. Dat kan bij de uitvoering van het project leiden tot vertraging doordat vergunningprocedures niet tijdig worden doorlopen of doordat de lokale overheid zijn verantwoordelijkheid niet neemt voor de directe omgeving van het schoolgebouw: aan- en afvoerwegen, aansluiting nutsfuncties.
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> • Onderwijshuisvesting is een eilandelijke taak. OCW heeft na de transitie met de eilanden afgesproken om gezamenlijk de achterstanden in de onderwijshuisvesting aan te pakken, vanwege gebrek aan financiële middelen en capaciteit om deze taak zelf goed op te pakken. 	
Risico's	
<ul style="list-style-type: none"> • 	

5.c. Onderwijshuisvesting Saba	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> • Verbeteren van onderwijshuisvesting op Saba. 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> • De renovatie en bouw van goede schoolgebouwen zorgt ervoor dat leerlingen in een beter gebouw en klimaat kunnen leren. Dit bevordert dat leerlingen beter kunnen leren, maar zorgt ook voor werkgelegenheid op het eiland. Ook al komen de bouwvakkers voor het grootste deel mogelijk niet van de eilanden zelf, zij zullen wel bijdragen aan de economie van de eilanden. Zij moeten immers ook in de supermarkten op de eilanden hun boodschappen doen en huizen huren, etc. 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> • Voor het verbeteren van de onderwijshuisvesting zijn in 2019 en 2020 door de minister van BVOM en de gedeputeerden van de openbare lichamen nieuwe onderwijshuisvestingsconvenanten per eiland voor de nog resterende huisvestingsprojecten getekend. In 2012 waren eerder al onderwijshuisvestingsconvenanten gesloten, maar deze waren verlopen. • Het gaat om drie instellingen: Sacred Heart School, Saba Comprehensive School en de kinderopvang. SZW is betrokken bij laatstgenoemd project. 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> • Het openbaar lichaam dient het plan van aanpak aan te passen zodat de scholen gerenoveerd worden conform de BES-code. Bouw kan aanvangen zodra het plan van aanpak wordt opgeleverd en is goedgekeurd door OCW. • Trage besluitvorming leidt tot verdere vertraging in renovatie en bouw schoolgebouwen. 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> • Er is USD 5.1.2b beschikbaar, gefinancierd door OCW. De kosten zijn gedekt. • Op basis van een sluitend plan van aanpak zijn mogelijk additionele middelen beschikbaar. Financiering door SZW is ook beschikbaar vanuit de regio-envelop voor kinderopvang (BES(t) 4 Kids).
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> • Het openbaar lichaam kan in principe op korte termijn aan de slag, wanneer zij de benodigde besluiten nemen. Dit betekent dat zij de onderwerpen in de eilandsraden dienen te agenderen, dan wel een locatie uitzoeken of de door hen aangestelde projectleider vragen om het plan van aanpak aan te passen. • De capaciteit bij de afdeling Ruimtelijke ordening schiet te kort. Dat kan bij de uitvoering van het project leiden tot vertraging doordat vergunningprocedures niet tijdig worden doorlopen of doordat de lokale overheid zijn verantwoordelijkheid niet neemt voor de directe omgeving van het schoolgebouw: aan- en afvoerwegen, aansluiting nutsfuncties.
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> • Onderwijshuisvesting is een eilandelijke taak. OCW heeft na de transitie met de eilanden afgesproken om gezamenlijk de achterstanden in de onderwijshuisvesting aan te pakken, vanwege gebrek aan financiële middelen en capaciteit om deze taak zelf goed op te pakken. 	
Risico's	
<ul style="list-style-type: none"> • 	

5.d. Skills enhancement program Saba	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> 5.1.5 Dit is niet alleen duur, maar zorgt er ook voor dat het eiland geld verliest dat lokaal had kunnen blijven. Met het skills enhancement program worden Sabaanse jongeren in staat gesteld om hun technische en ambachtelijke talenten te ontwikkelen: veelbelovende jonge studenten kunnen een beurs aanvragen voor een opleiding in het buitenland. De toewijzing van beurzen zal gebaseerd zijn op beschikbare vacatures en op de beschikbaarheid van geschikte kandidaten. Het gaat om beroepen als monteur, elektricien, (telecom)technicus, kok, bakker en boer. De ambitie is om 8 tot 10 plekken beschikbaar te maken vanuit het skills enhancement program. Deelnemers aan het programma ontvangen een beurs voor hun opleiding in het buitenland en zijn tevens gegarandeerd van een baan op Saba na succesvolle afronding van de opleiding. 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> Met dit project worden drie doelen bereikt: het vergroot de beschikbaarheid van lokale skills, draagt bij aan het verlagen van (jeugd)werkloosheid en vergroot de zelfredzaamheid van de Sabaanse gemeenschap. 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> Uit gesprekken met verschillende bedrijven en instanties op het eiland is gebleken dat er een grote vraag is naar <i>skilled workers</i>. Daarnaast blijkt ook dat in de afgelopen jaren verschillende jongeren interesse hebben getoond om zich verder te ontwikkelen op een betaald technisch of ambachtelijk vlak. 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> Er moet een communicatiecampagne worden opgezet om de doelgroep te bereiken. Het programma moet op korte termijn worden opgestart om studenten die net hun school hebben afgerond nog mee te laten draaien in het programma. 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> Het benodigde budget is eenmalig 5.1.2b, waarvan 5.1.2b voor het financieren van de studiebeurzen en 5.1.2b voor communicatie. Er is geen budget beschikbaar.
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> Het project zal worden uitgevoerd door het openbaar lichaam zelf.
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> Het betreft hier een eilandelijke taak. 	
Risico's	
<ul style="list-style-type: none"> Onvoldoende vacatures of onvoldoende geschikte kandidaten. 	

6.a. Ruimere openstelling subsidies en financieringsregelingen	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> Subsidies en financieringsregelingen beschikbaar voor bedrijven en organisaties zijn niet standaard opengesteld voor Caribisch Nederland. De kabinetsreactie op de Voorlichting van de Raad van State en het IBO Koninkrijksrelaties pleit ook hier voor het toepassen van het <i>comply or explain</i> principe. 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> Doelmatige openstelling van relevante subsidies en financieringsregelingen die bijdragen aan de duurzame economische stimulering op de thema's zoals vastgelegd in de notitie van de werkgroep Caribisch Nederland uit de Crisis. Een doelmatigheidsevaluatie van reeds opengestelde regelingen die tot op heden zeer beperkt worden gebruikt. Op basis van de criteria brede inzetbaarheid en aansluiting op relevante thema's komen de volgende regelingen en subsidies in aanmerking: Vroege Fase Financiering, MIT Kennisvouchers, Seed Business Angels, Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap en Subsidieregeling Elektrische Personenauto's Particulieren. Er zal door EZK en RVO (in samenwerking met IenW en LNV) nader onderzocht worden of en hoe openstelling (praktisch) geëffectueerd kan worden. Een belangrijke voorwaarde om nieuwe en innovatieve projecten van de grond te krijgen is financiering dan wel subsidie (ter stimulering en/of opstart van initiatieven). Beide zijn op dit moment in beperkte mate beschikbaar voor ondernemers en/of organisaties die in Caribisch Nederland willen ondernemen. 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> Conceptoverzicht reeds opengestelde regelingen en relevante regelingen voor openstelling. 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> Commitment t.a.v. openstelling door de departementen in wiens opdracht regelingen worden uitgevoerd. Opdracht aan uitvoeringsorganisatie om te bepalen wat nodig is om regeling open te stellen. 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> Is afhankelijk van het capaciteitsbeslag binnen de specifieke regelingen die openstelling met zich meebrengt. Zou logischerwijs in reguliere opdrachten voor uitvoering van de betreffende regelingen moeten worden voorzien.
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none"> Zou logischerwijs in reguliere opdrachten voor uitvoering van de betreffende regelingen moeten worden voorzien.
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> Rijkstaak van beleid en uitvoering. 	
Risico's	
<ul style="list-style-type: none"> Dat opengestelde regelingen niet of nauwelijks zullen worden gebruikt vanwege lokale context en onbekendheid. Dit kan enerzijds worden voorkomen door goede voorlichting aan ondernemers en organisaties en medewerkers in de uitvoering aangaande lokale context. Anderzijds door de koppeling te maken met flankerend beleid en programma's zoals de ondersteuning van startups. 	

6.b. Rechtstreekse financiering door een Nederlandse bank	
Omschrijving van het project	
<ul style="list-style-type: none"> Gesprekken en onderhandelingen om een Nederlandse bank te bewegen actief te worden in Caribisch Nederland. 	
Doel	
<ul style="list-style-type: none"> Nederlandse bank wordt actief in Caribisch Nederland en biedt primair financiering aan voor nutsprojecten (energie, water en telecom). Op termijn ook financiering voor projecten private sector. Op zowel Saba als Sint Eustatius is nog één bank over, het is voor beginnend ondernemers en bedrijven lastig een lening te krijgen en de rentes zijn hoog. Een Nederlandse bank die zijn diensten aanbiedt in Caribisch Nederland, kan hier een oplossing bieden. Nederlandse banken kunnen met lagere kosten werken en hebben meer ervaring waardoor eerder betere projecten tot stand komen tegen lagere kosten. Dit bevordert investeringen. 	
Status van ontwikkeling	
<ul style="list-style-type: none"> Financiering nutsprojecten: <ul style="list-style-type: none"> Gesprekken gevoerd met Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en Nederlandse Waterschapsbank (NWB). Gesprek met BNG stopt, gesprek met NWB was positiever. 	
Knelpunten	
<ul style="list-style-type: none"> 5.1.5 NWB is 5.1.5 en zien openingen mits het Rijk zich 100% garant stelt voor projecten. 	
Budgettaire aspecten	<ul style="list-style-type: none"> Concreet gesproken met NWB over duurzame energieprojecten op bovenwindse eilanden. Projectomvang circa USD 5.1.2b het departement moet 100% garant staan.
Bestuurskracht/-capaciteit	<ul style="list-style-type: none">
Bestuurlijke verhoudingen	
<ul style="list-style-type: none"> Nutsprojecten zijn een eilandelijke taak, FIN heeft een verantwoordelijkheid voor bancaire dienstverlening en is aandeelhouder van de BNG en NWB. 	
Risico's	
<ul style="list-style-type: none"> Een garantstelling van 100% door het Rijk betekent formeel gesproken een begrotingsreservering. Bij een betrekkelijk risicoloos project hoeft het in de praktijk niet zo te lopen, DG K&E heeft voor een solarproject op Saba een garantie afgegeven. 	